

Shihweta sha Shikati Kamanakao 1

Kayambeyu 2, 1999. Xhumu

Nitishire Watshara!

Bagaetsho, ke leboga thata go tla go le bona. Ke ntse ke le nyoretswe. Ka jalo, Ke itumela thata ha Modimo ore pepetleditse go hithela re kopana. Ke tsile go le bona, gore le lona le mpone lo nkitse. Ke amogetse melaetsa ele mentsi e e reng batho ba batla go mpona. Le wa lona ke o a mogetse, mme melaetsa e, ka utlwa e nkama maikutlo, e ntshupegetsa ha Bayeyi jaanong ele batho ba ikitseng, ba ba itotang ebile ba ithata, ka go supa keletso ya go bona kgosi ya bone. Selo se ke selo se se tona thata, ka gore kgosi ke kgosi ka batho. Ha batho ba sa go batle, le ha goromente a ka go duela madi a a kae, ga o kgosi.

Se se intumedisang segolo bogolo, ke gore gongwe le gongwe ko ke go etetseng, ke amogelesaga sentle. Mme ke sa amogelwe ke Bayeyi hela, ke amogelwa ke batho ba motse hela ka kakaretso. Selo se se supa tshwaragano, eseng ha gare ha Bayeyi hela, eleng Bayeyi le merafi e mengwe e ba agisantseng nayo. Se supa ha Bayeyi ba tshela sentle le merafi e mengwe ka kutlwano le tlotlo. Ha o tshwara tiro, wa gaeno hale asa tsenye letsogo, moeng mongwe le mongwe o tla itse ha le sa nna sentle. Ke rata go tsaya sebaka se ke

rutloetse tshwaragano e. Tshwaragano ya Sechaba e simologa ka tshwaragano ya batho mo lwapeng, e nne tshwaragano ya ba losika, e nne tshwaragano ya morafi mo metsing. E tloge e nne tshwaragano ya metsi. Ke gone ka jalo go nne le tshwaragano ya Sechaba.

Tshwaragano ya Sechaba ga e reye gore merafi e mengwe e nne ka fa tlase ha e mengwe. Seo ke kgatelelo. Mme kgatelelo e tsala ntwana. Yoo tisang ntwana e, ke yoo gateletseng, ebile asa ikutlwe go ka baakanya. Ke itumelela tshwaragano ya merafi ya motse o. Mme kare ratanang hela jaaka Jeso a lo laetse are ratanang.

Mo godimo ha go le bona, nna le ba lekoko lame re tsile go le lekodisa gore bogosi jwa lona bo tsaya fa kae kwa go goromente. Leina la kgosi le ne la isiwa ko go goromente ke mmueledi wa rona. Mme goromente a hetola gore re supe molao o re batlang a amogela kgosi ya rona ka one. Mme ka re itse gore o batla selo se a se itseng, ebong section 3 le 15 ya molao motheo, ra bona gore ke madiadie fela. Ka jalo ra isa kgang kwa kgotla tshekelong jaaka fa lo setse lo itse. Ke gone hela ko re ka hetang re bolela melao e o teng. Re na le mmueledi, ke ene yoo baakantseng kgang ya rona a ba a isa lekgotla tshekelong. Mme mmueledi are re lo bolelele dilo dingwe tse a tla di tlhokang.

1. Main a Bayeyi. Ka gore go seka Bayeyi, ba batla kgosi ya bone e tsena ko ntlong ya dikgosi, go botlhokwa gore re bo re ka isa maina a rona. Ka jalo, ke rutloetsa Moyeyi mongwe le mongwe yoo ratang gore a ikwadise a bone gore leina la gagwe le a tsena. Ga se gore mongwe le mongwe o tla bidiwa go ya kgotla tshekelong, nyaa, ke maina hela gore moatlhodi mogolo a itse gore go seka Bayeyi, mme ebile maina a bangwe ba bone ke a. Go botlhokwa gore Moatlhodi a bone gore ga go seke morafe oo seyong, kgotsa o go setseng batho ba le lesome hela. Ka jalo, fela ha leina la gago lekwadilwe o tla bo o nnile le seabe se setona mo tirong. Ha ona le one pula, kana bokae hela jo Modimo orile o thuse ka jone re tla bo lebogela. Mme le fa o sena madi, leina le le teng, o tla bo o dirile. Ke rata go gatelela selo. Go botlhokwa thata gore re bontshe lekgotla gore re teng.

Mma ke tseye sebaka se ke leboge botlhe ba ba setseng ba ikwadile, le ba ba setseng ba ntshitse bonnyenyane jwa bone. Metse elementsi e setse e ikwadile ebile, e setse e kile ya ntsha dithuso, mme di ntse di tswelletse dia tsena. Se ke sesupo sa gore Bayeyi ba a rata. Ka jalo le rona re nonoha mmoko gore re seka ra lo tlabisa ditlhong. Batho bangwe ka bonosi bantsi ba a ntsha. Mo metseng ele mentsi ma wani pula a duele. Rre Mpho o setse a ntshitse P500.00.

Ngwana wa Iona Mma-Ramahobo o setse a ntshitse P2000.00. Ba bangwe ga ke a tshwara maina a bone sentle ka ke utule ke setse ke emelela.

Ke rata go leboga Moyeyi mongwe le mongwe tota, ka gore tiro e Bayeyi ba e dirileng ga e ise e dirwe ke morafi ope. Pego ya kgosi ya Bayeyi ke tiro e tona mo kgatelopeleng ya gore Bayeyi e nne morafe o o nonofileng, o itsiwe jaaka merafe e mengwe. Se ke selo sa ntlha se setona se lo se dirileng lo le Bayeyi. Selo sa bobedi, ke gore erile lo sena go pega kgosi, lwa nna seopo sengwe, lwa nna ngata ya dikgong go hitha mo nakong e. Selo se, ke yone konokono ya boleng jwa rona le katego ya tiro ya rona. Ke lo akgola go menagane ha pele ha Modimo. Lone lwa ithokomolosa magatwe le matshosetsi otlhe, lwa thamalala le tsela e lo dumelang e tla lo isa phenyong. Mme jaaka lo itse gore ha o tsamaya o itse tsela ya ko o yang teng, o a goroga, mme fa o sa itse, o tla timela mo tseleng. Selo se dirileng sesupa fa lo itse se lo se batlang, le tsela e e ka lo isang phenyong. Ke lebogela dithapelo tsa Iona, ke tsone hela tse dire bulelang ditsela. Tswelelang hela jalo, lo rapeleng badimo ba rona, ba tla re utlwa.

Ke rata go lo rotloetsa go sala lo gasa molaetsa wa gore, lo le Bayeyi lo batla eng. Selo sa ntlha, lo batla go nna morafe o o

itsiweng, eseng gore o le Moyeyi o direla sechaba go bo gotwe ga o a tshwanela go bidiwa Moyeyi, kgotsa Mokalaka, kgotsa mosarwa, gatwe bidiwa Mongwato. Se se maswe ka go nna Moyeyi kana mokalaka ke eng? Fa pele ga Modimo o o re dirileng re lekalekana hela, mme le molao wa mafatshefatshe o a rialo.

Ga ga gona motho yoo ka tshwarwang a batla se eleng tshwanelo ya gagwe ya setho. Ke lo nametsa jaana ke re gololesegang mo meweng, lo bolelele merafi e mengwe gore kgosi ya lona ke mang. Morafi mongwe le mongwe o nale tshwanelo ya go nna le kgosi ha ba batla. Ga go na ope yoo ka tshwarwang hela ka gore o batla go nna le kgosi mo lefatsheng la puso ya batho ka batho. Ke bua ke gololesegile, fa pele ga bo rre ba molao ba ba fano, ba eseng ba seaparo. Ke rata le lona lwa golesega. Mme tota ke a leboga ka gore lo lebega lo gololesegile. Ditaletso, tsa gore ke tle lo tle go mpona, di supa fa lo golesesegile. Mme ka re gololeseng fela jalo, le fa go ka nna matsubutsubu a a kae. Golelesegang lo ngaparele se eleng tshwanelo ya lona, lo tlhamalale mo tseleng ya phenyo.

Ke rata gape gore ke lo kgotlatse go sala morago mananeo a Mokgatho mogolo wa rona wa Kamanakao. Ke rata go lo laletsa

lotlhe go nna le seabe mo ditirong tsa mokgatho o. Mananeo a rona ke a go kwala dibuka tsa Shiyeyi, go ranola dipina tsa dikereke, go simolodisa sekolo sa bana le sa bagolo sa Shiyeyi, le go tsosolosa ngwao ya rona. Ngwaga le ngwaga re tla nna le moletlo, o mogo one ditlhopha tsotlhe di tla nna le seabe sa go supa ngwao ya rona gore bana ba rona ba e bone ba e rate. Ba ba fenyang ba tla fiwa dikgele. Ke lo kgotlatsa gore lo simolole go ipaakanyetsa modiro o, o o tla nnang ka kgwedi ya Moranang ngwaga o o tlang. Lefelo le tla bolelwa ke ba dikomiti tsa metse ya lona. Mme ebile re rata re nna re o tshwarela mo mafelong a a farologanyeng gore ba o ba sa kgoneng go pagama dikoloi, le bone ba nne le tshono ya go ka bona ngwao ya bone. Keletso ya me e tona ke gore Bayeyi ba tshwaragane, go simolola Beetsa go ema ka Serowe. Tshwaragano, le kutlwano le totano e, ke yone fela e e ka re isang phenyong mo go se re se batlang. Ke a rata ha ere go iwa Gumare lo tsamaye. Le ba Seronga ere, go tliwa kwano ko Boteti ba tle. Selo se intumedisa segolo bogolo. Se supa lorato mo tirong ya rona, mme thata se supa popagana.

Go na le bagarona ba ba timetseng, ba ba sa tlhaloganyeng se se dirwang. Molaetsa wame mo go lona ke gore, nna pelotelele mo go bone. Se ba feleleng pelo. Re ntse mo

bolateng dingwaga dile 150, mme re setse re bo tlwaetse, gare itse gore kgololesego ke eng. Ka jalo, go tla re tsaya tse dingwe dingwaga dile 150 gore mongwe le mongwe wa rona a gololesege mo tthaloganyong ya gagwe. Selo se setona ke thuto, gore lo ba tsenye mo tseleng ka ditlhaloso tse di lolameng, lo wetse maikutlo ebile lo le pelotlhomogi mogo bone.

Tswelang ka dithapelo, mme mmogo re tla henya.

ENVURA.